

Warszawa, dn. 11.08.2025r.

Osoba wnosząca petycję:

PETYCJA

Adresat petycji:

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Pan Karol Nawrocki

ul. Wiejska 10

00-902 Warszawa

Szanowny Panie Prezydencie,

Na podstawie art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. z 2018 r. poz. 870) zwracam się z uprzejmą prośbą o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w celu wprowadzenia dodatku dopełniającego dla wszystkich osób, u których orzeczono niezdolność do samodzielnej egzystencji, w tym dla osób, które otrzymują rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, przyznawaną na podstawie art. 57 i kolejnych ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z dniem 1 stycznia 2025 roku weszła w życie **ustawa z dnia 27 września 2024 r. o zmianie ustawy o rencie socjalnej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2024 poz. 1615)**. Na jej mocy do systemu prawnego wprowadzono dodatek dopełniający do renty socjalnej, będący świadczeniem skierowanym do osób pobierających rentę socjalną, które są całkowicie niezdolne do pracy oraz niezdolne do samodzielnej egzystencji. Zgodnie z art. 6a ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej: *„Osobie uprawnionej do renty socjalnej, będącej całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji, przysługuje dodatek dopełniający w wysokości 2520 złotych”*. Obecnie kwota dodatku dopełniającego wynosi 2610,72 zł brutto i podlega corocznej waloryzacji. Celem wprowadzenia dodatku dopełniającego było podniesienie wysokości renty socjalnej do poziomu minimalnego wynagrodzenia za pracę, a tym samym zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami godnych warunków życia. Świadczenie to ma pomóc w pokryciu kosztów związanych z leczeniem, systematyczną rehabilitacją, zakupem niezbędnego sprzętu, specjalistycznym żywieniem oraz środkami higieny osobistej.

Analagicznego wsparcia nie otrzymują osoby pobierające inne świadczenia niż renta socjalna, choć legitymujące się identycznym orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Zasady i tryb przyznawania oraz wypłaty renty socjalnej oraz dodatku dopełniającego określa Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. 2023 poz. 182, z późn. zm.). Renta socjalna to świadczenie, którego celem jest zrekompensowanie świadczeniobiorcy braku możliwości nabycia uprawnień do pobierania świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, ponieważ całkowita niezdolność świadczeniobiorcy do pobierania tych świadczeń powstała przed jego wejściem na rynek pracy. Warunkiem otrzymania renty socjalnej jest stwierdzenie całkowitej niezdolności do pracy. Aby ubiegać się o rentę socjalną, musi być spełniony wymagany ustawowo wiek, w którym nastąpiło naruszenie sprawności organizmu oraz musi być orzeczona całkowita niezdolność do pracy przez lekarza orzecznika. Aby otrzymać rentę socjalną, całkowita niezdolność do pracy spowodowana naruszeniem sprawności organizmu musi powstać:

- albo przed ukończeniem przez osobę ubiegającą się o rentę socjalną 18. roku życia,
- albo powstać w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż przed ukończeniem 25 roku życia,
- albo powstać w trakcie kształcenia w szkole doktorskiej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej: *„Renta socjalna wynosi 100% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, ustalonej i podwyższonej zgodnie z ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.”*

Z kolei renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy to świadczenie, które przysługuje osobie, którą uznano za całkowicie niezdolną do wykonywania pracy zarobkowej z powodu stanu zdrowia. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy, czyli analogicznie jak jest to w przypadku renty socjalnej. Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia ponadto następujące warunki: ma wymagany - stosowny do wieku, w którym powstała niezdolność do pracy - okres składkowy i nieskładkowy, a niezdolność do pracy powstała w okresach ściśle określonych w ustawie, np. w okresie ubezpieczenia, zatrudnienia, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, pobierania zasiłków z ubezpieczenia społecznego albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Reasumując, należy stwierdzić, iż kryteria oceny lekarza orzecznika dotyczące uznania danej osoby za całkowicie niezdolną do pracy, zarówno przy rencie socjalnej, jak i przy rencie

z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, są takie same. Mianowicie za osobę całkowicie niezdolną do pracy uznaje się osobę, która całkowicie utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania tej zdolności po przekwalifikowaniu.

Zgodnie z art. 13 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych niezdolność do samodzielnej egzystencji orzeka się w przypadku stwierdzenia naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Takimi samymi kryteriami ZUS ocenia niezdolność do samodzielnej egzystencji u osoby pobierającej rentę socjalną jak i osoby pobierającej rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Nie każda osoba pobierająca rentę socjalną oraz nie każda osoba pobierająca rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy posiada orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji, albowiem niezdolność do samodzielnej egzystencji stanowi dodatkową ocenę lekarza orzecznika o ciężkim stopniu naruszenia sprawności organizmu.

Jedynym kryterium rozróżnienia rencistów socjalnych z orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji a rencistów z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji jest kryterium wieku, w którym stwierdzono utratę całkowitej zdolności do pracy zarobkowej z uwagi na naruszenie sprawności organizmu.

Do kryterium wieku odniósł się Trybunał Konstytucyjny. Wyrokiem z dnia 21 października 2014r., sygn. akt K 38/13, Trybunał Konstytucyjny wskazał, że art. 17 ust. 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych, w zakresie w jakim różnicuje prawo do świadczenia pielęgnacyjnego osób sprawujących opiekę nad osobą niepełnosprawną po ukończeniu przez nią wieku określonego w tym przepisie ze względu na moment powstania niepełnosprawności, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Kwestia dodatku dopełniającego dla rencistów socjalnych, w kontekście osób uprawnionych do renty z tytułu niezdolności do pracy, została poddana analizie prawnej na etapie procesu legislacyjnego (Opinia Biura Legislacyjnego Senatu do ustawy o zmianie ustawy o rencie socjalnej oraz niektórych innych ustaw, druk nr 152). W opinii Biura Legislacyjnego Senatu odniesiono się do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego i wskazano, że „*zwraca on uwagę, iż wprowadzić nie jest możliwe zagwarantowanie absolutnej równości w ramach systemu emerytalno-rentowego, jednak system ten powinien opierać się na zasadach powszechności i względnej jednolitości kryteriów przyznawania świadczeń i określania ich wysokości. Ustawodawca dysponuje znaczną swobodą wprowadzania korzystniejszych uprawnień dla*

pewnych grup, swoboda ta nie jest jednak nieograniczona". Trybunał Konstytucyjny określił, że od zasady równości można odstąpić, jeżeli wprowadzone zróżnicowanie:

1) jest racjonalnie uzasadnione z uwagi na cel i treść wprowadzających je przepisów (ma charakter relewantny);

2) jest proporcjonalne, tj. waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie podmiotów podobnych pozostaje

w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku różnego traktowania podmiotów podobnych:

3) ma podstawę w wartościach, zasadach lub normach konstytucyjnych, uzasadniających odmienne traktowanie podmiotów podobnych.

W opinii podkreślono, że ani uzasadnienie projektu ustawy, ani analiza przyjętych przez ustawodawcę

w nowelizacji rozwiązań, nie potwierdzają spełnienia wynikających z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego warunków odstąpienia od zasady równości. W związku z powyższym w opinii przyjęto tezę, że ustawa budzi wątpliwość co do zgodności z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Zaproponowano pilne podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do objęcia dodatkowym wsparciem osób uprawnionych do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy będących niezdolnymi do samodzielnej egzystencji, w formie odrębnej ustawy.

Przyznanie dodatku dopełniającego wyłącznie jednej grupie osób znajdującej się w tej samej sytuacji faktycznej sprawia, że łączna wysokość świadczeń przysługujących renciście socjalnemu, u którego orzeczono niezdolność do samodzielnej egzystencji może znacząco przewyższać wysokość świadczeń pobieranych przez osoby uprawnione do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, u których również orzeczono niezdolność do samodzielnej egzystencji.

Zasadniczo poziom funkcjonowania oraz potrzeby osób uprawnionych do renty socjalnej z orzeczoną niezdolnością do samodzielnej egzystencji i osób uprawnionych do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z orzeczoną niezdolnością do samodzielnej egzystencji, nie różnią się. Obie grupy pozostają w zbliżonej sytuacji faktycznej, wynikającej z porównywalnego stopnia niepełnosprawności oraz tego samego rodzaju ryzyka socjalnego. Jedyna różnica między tymi grupami polega na momencie powstania niepełnosprawności.

Osoby z orzeczoną niezdolnością do samodzielnej egzystencji wymagają stałego wsparcia finansowego ze względu na liczne, nieuniknione wydatki wynikające z ich stanu zdrowia oraz poważnych ograniczeń funkcjonalnych. Środki finansowe są niezbędne przede wszystkim na

pokrycie kosztów codziennej opieki i pomocy w wykonywaniu podstawowych czynności życiowych, takich jak higiena osobista, ubieranie się, spożywanie posiłków, poruszanie się czy przyjmowanie leków.

Równie istotną potrzebą jest dostęp do rehabilitacji i leczenia, które często mają charakter długoterminowy i są kosztowne. Wydatki te obejmują m.in. wizyty u specjalistów, fizjoterapię, terapię zajęciową, psychologiczną lub logopedyczną, a także zakup niezbędnych leków, środków medycznych czy pielęgnacyjnych.

Art. 32 ust. 1 Konstytucji RP głosi: „*Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne*”. Zasada prawna zawarta w art. 32 Konstytucji stanowiąca, że wszyscy są równi wobec prawa ma charakter *lex generalis*, wobec powyższego ma zastosowanie wobec wszystkich podmiotów prawa, poddanych polskiej jurysdykcji, a nadto oznacza zarówno równość praw, jak i równość w prawie. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego należy uznać, iż jeżeli pewien zbiór podmiotów cechuje określona, istotna cecha relewantna, to istnieje konstytucyjny nakaz, aby takie podmioty należące do tej samej klasy, w ramach określonego stanu prawnego, czyli w podobnej sytuacji, traktowane były równo, zatem tak samo, bez zróżnicowania w postaci uprzywilejowania ale i bez dyskryminacji.

Ustawodawca powinien w jednakowy sposób traktować osoby, które legitymują się orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji. Konstytucja nie stwarza bowiem podstaw różnicowania sytuacji prawnej podmiotów należących do tożsamej grupy. Przyznanie prawa do dodatku dopełniającego tylko jednej grupie doprowadziło do niekonstytucyjnego uprzywilejowania jednej grupy względem drugiej, a przecież obie grupy posiadają relewantne cechy, to znaczy posiadają całkowitą niezdolność do pracy jak i niezdolność do samodzielnej egzystencji.

Należy podkreślić, że renciści socjalni z orzeczoną niezdolnością do samodzielnej egzystencji, oprócz dodatku dopełniającego, mogą ubiegać się również o inne świadczenia na takich samych zasadach, jak renciści z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z orzeczoną niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Fakt pobierania dodatku dopełniającego nie wyklucza z prawa do innych świadczeń.

Wierzę, że Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, jako Głowa Państwa oraz Strażnik Konstytucji, podejmie działania zmierzające do wyrównania szans oraz poprawy sytuacji osób znajdujących się w najtrudniejszym położeniu i najbardziej potrzebujących wsparcia ze strony państwa.

Z wyrazami szacunku

Oświadczam, że **nie wyrażam** zgody na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych osobowych podmiotu wnoszącego petycję.